

TEMEL KULLANICI VE GRUP İŞLEMLERİ

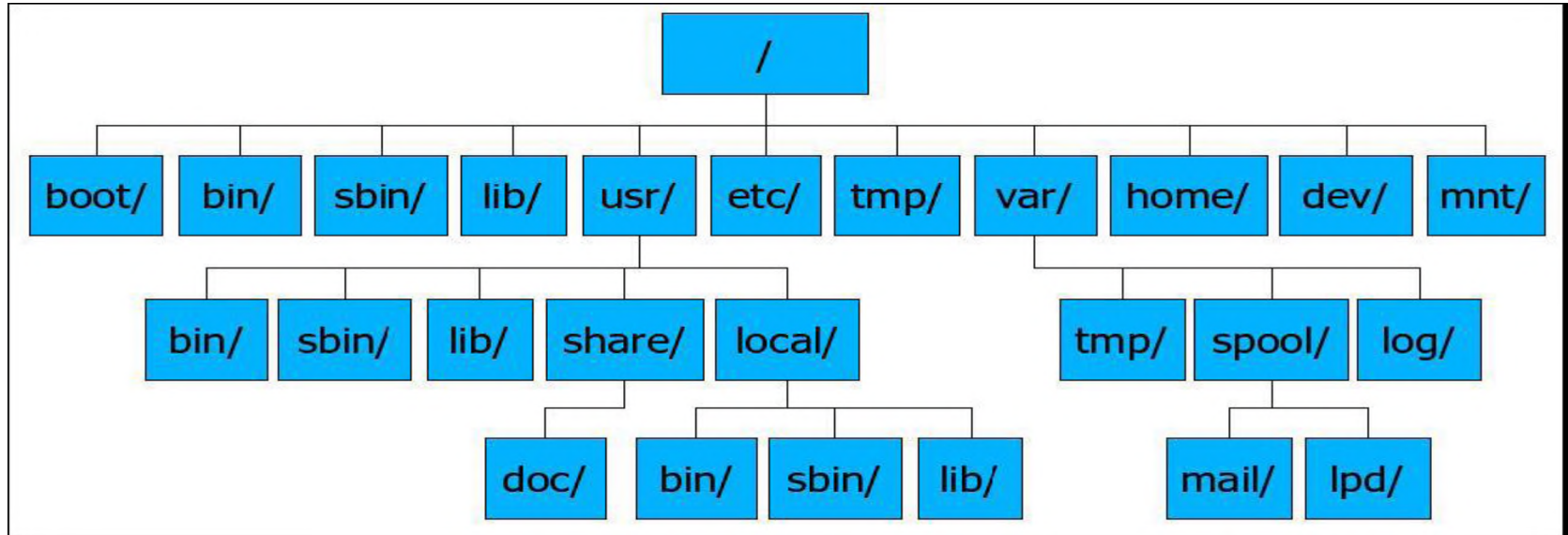
Mustafa NUMANOĐLU

LINUX DİZİN YAPISI

Dosya ve Dizin Sistemi

Linux'te kök dizin **/** sembolü ile ifade edilir.

Windowsta kök dizin **C:** ise Linux'ta **/** sembolüdür.

Kök dizini (/)

- İşletim Sisteminin çalışabilmesi için gerekli olan temel dosya sistemidir ve bütün dizinler kök dizinin altında bulunur.

/bin Dizini

- İşletim sistemini kullanabilmek için gerekli komutlar bu klasör altındadır.
ls, mkdir, cat, cp... gibi temel komutların hepsi bu dizinde bulunmaktadır.
- Sistem boot ettiğinde ilk olarak **/bin** klasörü çalışır hale getirilir. Network bağlantınız olmasa dahi ya da önemli klasörlere bir nedenden dolayı erişemezseniz bile **/bin** klasöründeki komutlar ne olursa olsun çalışır.

/boot Dizini

- Açılış sırasında gerekli dosya ve dizinlerin bulunduğu dizindir.

/dev Dizini

- Bilgisayardaki **donanımlarla** (sabit disk, fare...) iletişim kurulabilmesi için gereken özel **aygıt dosyalarını** içeren dizindir.
- Linux'te **her şey bir dosya**dır. Donanım aygıtları da... USB girişleri, seri ve paralel portlar, diskleriniz, cd-rom gibi. Tüm aygıtlar **/dev** klasörü altında tutulan dosyalardan ibarettir.

/etc Dizini

- Sisteme dair **konfigürasyon** dosyalarının bulunduğu dizindir. Yani **/etc** klasörü içerisinde klasör ve yapılandırma dosyaları bulunmaktadır.
- Örneğin DNS değiştirmek istiyorsak **/etc/resolv.conf** dosyasını root olarak açıp, yeni DNS adresleri ekleyebiliriz.

nameserver 208.67.222.222

nameserver 208.67.220.220

/home Dizini

- Bu dizin altında, kullanıcıların kişisel verileri, yapılandırmalarını kaydettikleri çalışma alanları olan ev dizinleri bulunur.
- Her kullanıcının ev dizini kendi kullanıcı adını taşır.
Örnek, **/home/musti** - **/home/mehmet**
- **/home** klasörünü Windows'taki Document and Settings'e benzetebiliriz.

/lib Dizini

- Kernel modülleri ve paylaşılan **kütüphane** dosyaları bu klasörde bulunur. Paylaşılan kütüphane dosyalarını, Windows'ta **.DLL** ile eş tutabiliriz.
- Linux'ta kütüphane dosyalarının uzantısı **.so'dur.**

/mnt Dizini

- Sistem yöneticisinin geçici olarak herhangi bir dosya sistemine ulaşmak için oluşturabileceği **bağlama noktalarını** içeren dizindir.
- **Mount işlemi:** Üzerinde bir dosya sistemi olan bir disk birimine veya parçasına okuma veya yazma amacıyla ulaşılabilmesi için bu birim veya parçanın / dosya yapısında bir alt dizine mount edilmesi (**bağlanması**) işlemidir.

/opt Dizini

- **Sonradan yüklenen** programların dosyalarının bulunması için tasarlanmış dizindir.
- **Örneğin:** Google Earth programını indirip kurmak istediğinizde 'default' olarak kurulacağı nokta, **/opt/google-earth** adresidir.
  - Windows'taki **Program Files** klasörünün işlevini görmektedir.

/var Dizini

- Log dosyaları, e-mail ve printer kuyrukları gibi **değişken sistem bilgilerini** barındırır.
- Bu dizin altında bulunan bazı önemli dizinler:

Dizin	Tanım
spool	Kuyrukta bekleyen dosyaların bulunduğu dizindir (yazıcı, e-posta).
run	Çalışan prosesler ile ilgili bilgilerin bulunduğu dosyalardır (PID).
log	Log dosyalarıdır.

/tmp Dizini

- **Geçici** dosyalar içindir. Birçok program burayı geçici depolama alanı olarak kullanır. **/tmp** klasörünün içeriği KB'lar mertebesinde kalır ve genellikle işletim sistemi yeniden başlarken içindeki dosyalar silinir.

/sbin Dizini

- Linux'ta normal kullanıcının kullanacağı komutlarla, sistem yöneticisinin kullanabileceği komutlar ayrılmıştır.
- Root tarafından kullanılacak bakım ve yönetim için kullanılan önemli programlar (komutlar) `/sbin`, `/usr/sbin`, `/usr/local/sbin` gibi dizinlerde bulunur.

/proc Dizini

- Sistem ve çalışan processler ile ilgili bilgiler `/proc` dizininde bulunur.

Örneğin, `cat /proc/swaps` yazarak sisteminizdeki takas dosyalarına dair bilgi alabilir ya da `cat /proc/cpuinfo` komutuyla işlemcinin özelliklerini görebiliriz.

/media Dizini

- CD-ROM, disket sürücü gibi, flash bellek gibi çıkarılabilir aygıtlar buraya bağlanır.
- En basit tanımla, çıkarılabilir aygıtların bağlantı noktası olarak adlandırılabilir.

LINUX KULLANICI YÖNETİMİ VE DOSYA İZİNLERİ

Dosya / Dizin İzinleri

- Linux'te temel dosya sistemi güvenliği kullanıcıların dosya ve dizinler üzerindeki erişim izinlerinin belirlenmesiyle sağlanır. Bir dosya veya dizinlere ait **3 tür** izin vardır:
  - **Dosya sahibinin izinleri (Dosyanın sahibi : u)**
  - **Dosya grubunun izinleri (Kullanıcı grubu : g)**
  - **Sistemdeki diğer kullanıcıların izinleri (Diğer kullanıcılar : o)**

Dosya / Dizin İzinleri

- **Okuma (r)**

Dosya içeriğini görebilir mi ?

(Klasörler için) dosya listesini alabilir mi ?

- **Yazma (w)**

Dosyaya yazma izni, aynı zamanda dosyayı silme izni ?

(Klasörler için) Bu klasör içinde dosya veya alt klasör oluşturulabilir mi ?

- **Çalıştırma (x)**

Dosyayı çalıştırabilir mi?

(Klasörler için) Bu klasöre geçebilir mi?

Dosya / Dizin İzinleri

-rwxrw-r--

Dosya tipinin belirtildiği kısım

“-” Normal dosya

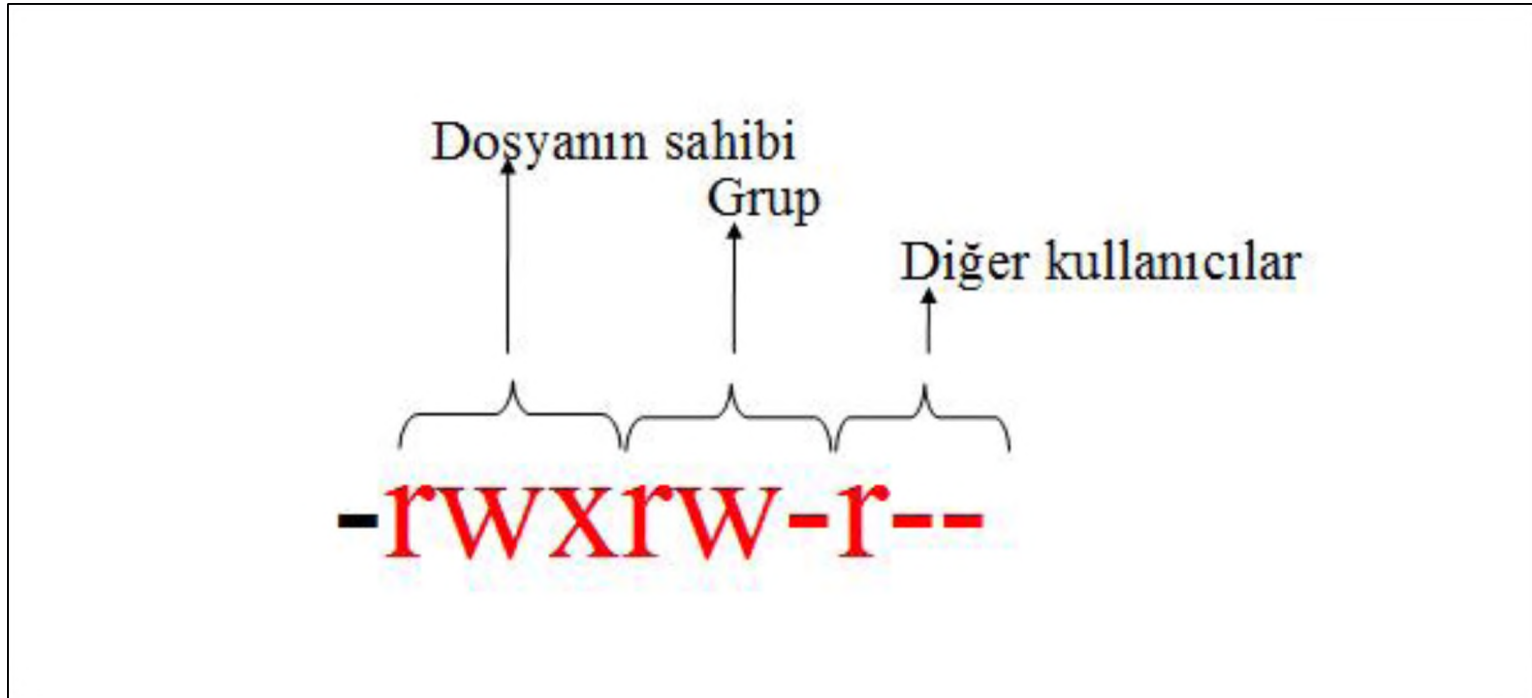
“d” Dizin (Klasör)

“c” Karakter bazında işlem yapan aygıt sürücüleri

“b” Blok bazında işlem yapan aygıt sürücüleri

“l” Başka bir dosyayı gösteren link dosyaları

Dosya / Dizin İzinleri

İzinlerin belirtildiği kısım

Dosya/Dizin İzinleri

```
root@localhost # ls -l
```

```
drwxr-xr-- 10 musti gs 4096 Nov 14 23:43 isletim...
```

d-> Dizin olduğunu gösteriyor.

- 1. Üçlü** -> (**rwX**) **musti** isimli kullanıcı tüm haklara sahip
  - 2. Üçlü** -> (**r-x**) **gs** grubuna üye olan kullanıcılar okuma ve çalıştırma haklarına sahip
  - 3. Üçlü** -> (**r--**) **Diğer kullanıcılar** sadece okuma hakkına sahip
- musti (dosya/dizin sahibi) - gs (dosya/dizinin grubu)**

Dosya / Dizin İzinleri

chmod komutu (change mode)

Unix ve Linux sistemler üzerinde dosya ve dizinlerin erişim yetkilerini belirlemek, değiştirmek için kullanılır.

-R : Alt klasör ve dosyalardaki izinleri değiştirir.

Dosya / Dizin İzinleri

□ İzin eklemek için :

+

İzin kaldırmak için :

-

□ Okuma : **r**

Yazma : **w**

Çalıştırma : **x**

□ Sahibi : **u**

Grubu : **g**

Diğerleri : **o**

Herkes : **a**

chmod u+rwx,g-w,o-rwx dosya_adi

Örnekler

\$ chmod go-rwx deneme

Bu durumda grup ve diğerlerinden rwx yetkisinin geri alınacağı anlaşılmalıdır.

\$ chmod +x dosya ?

Örnekler

\$ chmod +x dosya

(Herkes'e çalıştırma izni verilir)

Örnekler

\$ chmod u+rwx dosya

(Dosya sahibine tüm haklar verilir).

chmod İzinlerinin Sayı Sistemiyle Gösterimi

chmod izin_kodu

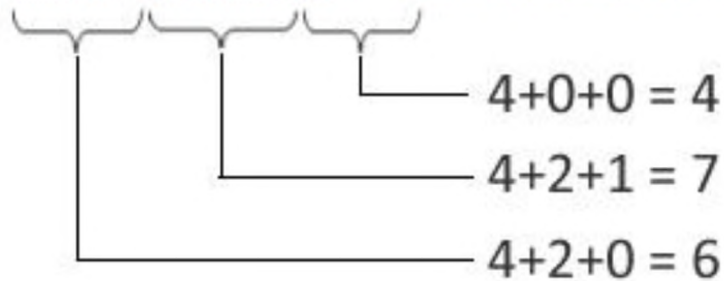
dosya/dizin

<u>Kod</u>	<u>İzin Durumu</u>	
400	Dosya sahibi için okuma	r (okuma) : 4
200	Dosya sahibi için yazma	w (yazma) : 2
100	Dosya sahibi için çalıştırma	x (çalıştırma) : 1
040	Gruptakiler için okuma	
020	Gruptakiler için yazma	
010	Gruptakiler için çalıştırma	
004	Diğerleri için okuma	
002	Diğerleri için yazma	
001	Diğerleri için çalıştırma	

chmod İzinlerinin Sayı Sistemiyle Gösterimi

\$ chmod 674 dosya

-rw-rwxr-- murat users ..... dosya

Dosya Sahibini Değiştirmek

Dosya sahibinin değiştirilmesi için **chown** komutu kullanılır.

chown yeni_sahip dosya/dizin

Bu komutu çalıştırabilmek için kullanıcının dosya üzerinde gerekli izinlere sahip olması gereklidir.

Dosya Sahibini Değiştirmek

Önceki durum :

-rwxr-xr-x ahmet users ..... deneme

\$ chown musti deneme

Sonraki durum :

-rwxr-xr-x musti users ..... deneme

Grubu Değiştirmek

Grubun değiştirilmesi için **chgrp** komutu kullanılır.

chgrp yeni_sahip dosya/dizin

Bu komutu çalıştırabilmek için kullanıcının dosya üzerinde gerekli izinlere sahip olması gereklidir.

Grubu Değiştirmek

Önceki durum:

-rwxr-xr-x ahmet users ..... deneme

\$ chgrp musti deneme

Sonraki durum:

-rwxr-xr-x ahmet musti ..... deneme

Yeni Kullanıcı Ekleme

Sisteme kullanıcı eklemek için **useradd** komutu kullanılır.

useradd kullanıcı adı

Sisteme yeni grup eklemek için **root** kullanıcısıyla sisteme giriş yapılması gereklidir.

Yeni Grup Oluşturmak

Sisteme grup eklemek için **groupadd** komutu kullanılır.

groupadd gurubun adı

Sisteme yeni grup ekleme için **root** kullanıcısıyla sisteme giriş yapılması gerekir.

Gruba Kullanıcı Ekleme

Sistemde tanımlanmış bir gruba kullanıcı eklemek için aşağıdaki komut yazılır:

```
gpasswd -a ahmet gs
```

Komutıyla **gs** grubuna **ahmet** kullanıcısı eklenmiştir.

Kullanıcının Üyesi Olduğu Grupları Listelemek

Bir kullanıcının üyesi olduğu grupları listelemek için **groups** komutu kullanılır:

```
ayse@localhost # groups
```

Komutuyla **ayse** kullanıcısının üyesi olduğu gruplar ekranda listelenir.

Bir Grubun Kullanıcılarını Listelemek

Bir gruba üye kullanıcı isimleri **/etc/group** dosyasında tutulur.

```
musti@localhost # cat /etc/group
```

Komutuyla sistemde var olan grupları ve bu gruba üye kullanıcıları ekranda listelemiş oluruz.